

רמדאן ועיד אל פיטר – איגרת מידע לעובדים בארגוני רווחה ושירותים חברתיים

צום חודש הרמדאן יחול בשנת 2015 החל מה-17 ביוני. בסוף הרמדאן, יחולו 3 ימי החג - עיד אל פיטר - החל מה-16 ביולי לערך. מועדים אלו נקבעים על פי מולד הירח, ולפיכך עלול להיות הפרש של יום בקביעת תחילת חודש הרמדאן וסיומו.

רקע כללי

חודש הרמדאן (رمضان) הוא החודש התשיעי בלוח השנה המוסלמי. הצום ברמדאן הנו אחד מחמשת יסודות האסלאם (أركان الإسلام). בחודש הרמדאן, חובה על כל מוסלמי בוגר ובריא להימנע מאוכל, שתייה, עישון וחיי אישות מעלות השחר ועד שקיעת החמה. במהלך החודש מרבה המוסלמי להתפלל ולקרוא בקוראן, והרמדאן נחשב לחודש התבוננות פנימית, התקרבות לאל, צניעות ואיפוק, כפרה על עוונות ועשיית מעשי חסד.

עיד אל פיטר (عيد الفطر) הוא חג שבירת הצום. החג מציין את סיומו של חודש הרמדאן, ומועדו בשלושת הימים הראשונים של חודש שוואל, החודש העשירי בלוח השנה המוסלמי.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **קביעת תחילת הצום והחג:** המועד המדויק של ראש החודש המוסלמי נקבע בו ביום. אי-יכולת לחזות במדויק את מועד תחילת הצום והחג, עלולה לגרור קשיים בתכנון אירועים רלוונטיים בארגון.
- **סדר היום של אנשים צמים:** הצום מתחיל עם עלות השחר. לעיתים קרובות, מתעוררים הצמים לפני תחילת הצום לאכול ארוחה קלה. בשעה שהמואזין קורא לתפילת השחר הם מפסיקים לאכול ומתחילים את יום הצום. במשך היום אנשים עובדים כרגיל (בחלק מהארגונים נהוג לשחרר את הצמים מוקדם יותר מעבודתם). לקראת השקיעה ועם קריאת המואזין לתפילת הערב, הצמים אוכלים את האִיפְטָאר (الإفطار - ארוחת שבירת הצום). יש הנוהגים בסעודת האיפטאר לשבור את הצום עם שתיית מים ואכילת תמר, ורק לאחר התפילה להתחיל את הארוחה המלאה.
- **ישנם אנשים שפטורים מהצום** כגון ילדים קטנים, זקנים, חולי נפש או חולים סופניים, נשים בתקופת המחזור החודשי, הרות, יולדות, מניקות ואנשים במסע ארוך. על חלקם חובה להחזיר ימי צום לאחר הרמדאן, או לתרום לעניים.
- **מפגשים:** אין מניעה בקביעת מפגשים טיפוליים או אחרים. עקב תשישות הצמים בשעות אחר הצהריים והכנת סעודת האיפטאר, מומלץ לקיים את המפגשים בשעות הבוקר.
- **ברכות:** במהלך החודש נהוג לברך מוסלמים בברכות הבאות: **رَمَادَانٌ طَيِّبٌ** (רמדאן נדיב), **صَائِمَانٌ مَقْبُولٌ** (שיהיה לכם צום שיתקבל בברכה), ועם בוא החג: **كُلَّ عَامٍ وَأَنْتُمْ بِحَيْرٍ** או **عِيدٌ سَعِيدٌ** (שנה טובה או חג שמח). רצוי לתלות שלטים בעברית ובערבית המציינים את תחילת הצום ובוא החג.
- **קוד לבוש:** במהלך החודש, מקפידים הצמים לשהות בחללים המאפשרים שקט, תפילה, הימנעות מחשיפה ללבוש לא צנוע וכולי. מומלץ לעדכן את כלל העובדים בנושא.
- **ציון ליילת אלקדר וציון החג:** לערב של ה-27 בחודש רמדאן, שבמהלכו החל הנביא מוחמד לקבל את הקוראן והנבואה, יש משמעות מיוחדת לצמים. בערב זה, הנחשב למקודש, יתכנסו מוסלמים רבים לתפילות מיוחדות גם במשך הלילה. עם סיומו של הצום ותחילתו של החג מומלץ לציין ברחבי הארגון את בוא החג עם פעילויות משמחות וחלוקת דברי מתיקה לילדים.
- **פעילויות מקצועיות:** עקב תשישות הצמים בשעות אחר הצהריים והכנת סעודת האיפטאר מומלץ להימנע מעריכת סדנאות והכשרות בשעות אלו. בנוסף, מומלץ להתחשב באופן הגשת כיבוד במפגשים הצוותיים.
- **סוגיות דתיות בשירות:** מומלץ לארגון לבדוק טרם הצום מי הם המקורות הקהילתיים והדתיים הרלוונטיים לפתרון מקרים טיפוליים שיש בהם סתירה בין גישות הרווחה לבין הנחיות הצום.

האיגרת עובדה על סמך איגרת הרמדאן ועיד אל פיטר לאירגוני בריאות שנכתבה על ידי צוות המרכז הבין תרבותי לירושלים שבחר להיעזר בגישת ה-Creative Commons לקוד פתוח כגישה מנחה לצורך הגדרת אופני השימוש בחומרים שלו.

אגרות מידע נוספות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb/) (<http://jicc.org.il/heb/>).